

สรุปการประชุม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพและคัดเลือก HLO of the year ระดับจังหวัด
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมรวินทรา โรงแรมจันทร์สวรรค์
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๗๓ คน

เริ่มประชุมเวลา ๐๘.๓๐ น.

ประธานการประชุม : แพทย์หญิงอรรัตน์ จันทร์เพ็ญ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครนายก

ประเด็นสำคัญ :

- แพทย์หญิงอรรัตน์ จันทร์เพ็ญ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครนายก กล่าวเปิดพิธีการประชุม
- นางสาวศรีสุรางค์ ดวงประเสริฐ รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครนายก กล่าวรายงานและบรรยาย “การขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพแบบยั่งยืน”
รายละเอียดดังนี้

ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพ

คือ ความสามารถหรือทักษะของบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจข้อมูลสุขภาพ โต้ตอบซักถาม จนสามารถประเมิน ตัดสินใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เลือกรับบริการเพื่อการจัดการสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม และสามารถบอกต่อผู้อื่นได้

ระดับของ Health Literacy แบ่งเป็น ๓ ระดับ

๑. Functional Health Literacy : บ่งถึงความรู้และทักษะของคนในการเข้าถึงข้อมูล ทำความเข้าใจ และใช้ข้อมูลสุขภาพเพื่อดำรงชีวิตประจำวันพื้นฐาน

๒. Interactive Health Literacy : การที่สามารถจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ รอบตัวที่ประสพพหุและสามารถสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้

๓. Critical Health Literacy : มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่พบและเข้าใจปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง จนสามารถวางแผนจัดการควบคุม ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหานั้นๆได้

องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy Organization)

หมายถึง องค์กรที่มีนโยบาย พันธกิจ โครงสร้างการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพเรื่องการสื่อสารด้านสุขภาพ และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพ รวมทั้ง เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เอื้อให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึง เข้าใจ ข้อมูลสุขภาพและบริการขององค์กร ทำให้ตัดสินใจ ในการใช้บริการและจัดการ ดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม

เป้าหมายของการเป็น Health Literacy Organization

การสร้างความตระหนักในความสำคัญของสุขภาพให้กับคนในองค์กรและผู้มารับบริการหรือกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการทำให้รอบรู้ว่าวิธีการทำงานขององค์กร ส่งผลต่อสุขภาพของตนเองในด้านใดบ้าง ช่วยให้ผู้รับบริการหรือสังคมโดยรวมมีสุขภาพดีอย่างไรบ้าง

องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย

ผู้นำองค์กร : สนับสนุน ส่งเสริมให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพ มีนโยบายและแผนที่คำนึงถึงความรอบรู้ด้านสุขภาพในทุกกระบวนการ

บุคลากรผู้ให้บริการ : ได้รับการส่งเสริมให้มีทักษะความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพ มีการสื่อสารที่ฟังง่าย ให้เกียรติ เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในกระบวนการ

การสื่อสาร : สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้รูปภาพที่เหมาะสม ใช้สื่อตรงใจผู้รับบริการสามารถนำไปใช้ได้ ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือตรวจสอบความเข้าใจในสื่อต่างๆ

สิ่งแวดล้อม : มีสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับสุขภาพ มีแผนที่ ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกเส้นทาง ช่องทางการสื่อสารต่างๆ เพื่อให้ผู้รับบริการเข้าใจและใช้บริการได้ มีบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ได้ตอบซักถามระหว่างบุคลากรและผู้รับบริการ

องค์ประกอบหลักขององค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy Organization)

๑. ผู้นำและการนำองค์กร
๒. วางแผนและประเมินผลผลิตในทุกผลลัพธ์
๓. พัฒนาบุคลากร
๔. การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย
๕. การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ
๖. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมุ่งเน้นไปที่ประชากรกลุ่มเสี่ยง
๗. การเข้าถึงข้อมูลและบริการ
๘. การออกแบบสื่อที่ง่ายต่อการเข้าถึงและทำความเข้าใจ
๙. การมุ่งเน้นกลุ่มเสี่ยงสูงหรือกลุ่มที่เรียนรู้ได้ช้า มีข้อจำกัดของการเรียนรู้ หรือมีระดับความรู้ด้านสุขภาพต่ำ
๑๐. มีการสรุปผลการทำงาน ทั้งด้านการสื่อสารที่ชัดเจน ความครอบคลุม และด้านค่าใช้จ่ายในการสร้างสุขภาพ

กระบวนการดำเนินงาน HLO/HL

บริหารจัดการ	- กำหนดนโยบาย
	- แต่งตั้งคณะทำงาน HL (รพ./สสอ./รพ.สต. เป็นต้น)
วิเคราะห์ปัญหา	- สำรวจข้อมูลปัญหาสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มเสี่ยงสูง
	- วางแผนพัฒนาและบูรณาการแผน HL ร่วมกับแผนพัฒนาของหน่วยงาน
สื่อสารความรู้และการแก้ปัญหา	- กำหนด Key Message และพัฒนาสื่อในการสร้างความรอบรู้ (สิ่งพิมพ์ เสียง ภาพ บุคคล)
	- ให้ประชาชน กลุ่มเป้าหมายร่วมดำเนินการแก้ไข (สังคม/สิ่งแวดล้อม ฯลฯ)
ประเมิน	- ประเมินผล วางแผนพัฒนาต่อเนื่อง (PDCA)

การนำเสนอผลงานของ หน่วยงาน/สถานประกอบการ/ชมรม ต้นแบบ HLO ระดับจังหวัด ตามลำดับดังนี้

๑. บริษัทไทยสัน โพลทรี (ไทยแลนด์) โดย นายชูชีพ ศุภะวีน

นำเสนอ “ผลการดำเนินงานสร้างความรอบรู้ ในสถานประกอบการ”

กิจกรรมเด่นได้แก่

- จัดหาและฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-๑๙ ให้กับพนักงาน
- สนับสนุนการจัดทำ รพ.สนามช่วงวิกฤตโควิด-๑๙
- การสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนห่างไกลโควิด-๑๙ เสี่ยงตามสายในชุมชน รอบบริษัท โดยใช้รถกระบะกระจายเสียง ๓ ภาษา (ไทย/เมียนมาร์/กัมพูชา) ติดป้ายประชาสัมพันธ์ “ห่างไกลโควิด-๑๙” ที่หอพักและตลาดในชุมชน
- ตรวจ ATK ให้พนักงานก่อนเข้าพื้นที่ทำงาน
- สนับสนุนโรงพยาบาล, ชุมชน ด้านภัยโควิด-๑๙ มอบผลิตภัณฑ์ไก่อปรุงสุก หน้ากากอนามัย N-๙๕ เฟลซิชัด และชุด PPE ให้แก่โรงพยาบาล
- จัดการตรวจสุขภาพประจำปีให้กับพนักงาน ตรวจสุขภาพประจำปีตามปัจจัยเสี่ยง
- ดูแลพนักงานหญิงตั้งครรภ์ จัดทำมูมนมแม่ให้แก่พนักงาน

- อบรมให้ความรู้แก่พนักงาน บอร์ดความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ การอบรมส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ กิจกรรมนัดกะหม้อ การอบรมเรื่องการป้องกันโรคทางเพศสัมพันธ์
- สนับสนุนงบประมาณส่งเสริมให้พนักงานออกกำลังกาย
- ประสานกับ รพ.เอกชนทำโครงการ “ไทสันยิ้มสวย”

๒. สถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา นวมินทราชินี โดย นางน้ำฝน มากเจริญ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
บรรยาย “ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ (HLO) ในหน่วยบริการสาธารณสุข”

ผลการขับเคลื่อนความรู้ ๑๓ ขั้นตอน คู่มือการรอบรู้ (HLO)

ขั้นตอนที่ ๑ เรียนรู้บริบทวิเคราะห์สถานการณ์พื้นที่

ขั้นตอนที่ ๒ รวบรวมเครือข่าย สร้างความเข้าใจ สร้างนโยบาย

- เครือข่าย ๑ กลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง/CKD ระยะ ๒, ๓ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ สอน.สาริกา
- เครือข่าย ๒ ผู้อำนวยการสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติ และเจ้าหน้าที่ประจำ สอน.สาริกา
- เครือข่าย ๓ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ขั้นตอนที่ ๓ ต้นทุนมนุษย์ ต้นทุนสังคม

ขั้นตอนที่ ๔ คน V shape

นางขวัญใจ เพ็งภักดี อายุ ๖๓ ปี ผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง CKD ระยะ ๒

ผู้ป่วย CKD ระยะ ๔ ปรับพฤติกรรมการกินจาก CKD ระยะ ๔ ดีขึ้นอยู่ในระยะ ๒

ขั้นตอนที่ ๕ กระตุ้นการมีส่วนร่วม

- เก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาในคลินิก NCD ร่วมกับผู้ป่วยโรคเบาหวาน/ความดันโลหิตสูง/CKD และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาวิธีแนวทางการควบคุมความเค็ม
- จัดประชุมระดมความคิดร่วมกับเครือข่ายเจ้าหน้าที่และ อสม. เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ ๖ Key message/Tailor key message “แต่ละๆแคร์รูส”

ขั้นตอนที่ ๗ ตัดสินใจร่วมกัน

- จัดตั้งกลุ่มผู้ป่วย CKD เนื่องจากแก้ไขปัญหาการดูแลให้ทั่วถึง/ให้ผู้ป่วยมารวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความเป็นครอบครัวดูแลซึ่งกันและกัน
- กระตุ้นให้ผู้ป่วยตระหนักถึงการควบคุมระดับโซเดียมในเลือดโดยใช้วิธี “แต่ละๆแคร์รูส” ในพฤติกรรมการกินของทุกวัน
- ติดตามเยี่ยมโดยทีม อสม.

ขั้นตอนที่ ๘ action plan

พฤษภาคม ๒๕๖๕ จัดประชุมเจ้าหน้าที่และเครือข่าย อสม. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน

มิถุนายน ๒๕๖๕ เก็บข้อมูลสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่เพื่อนำมาวิเคราะห์

สำรวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย อสม. ที่มีโรคเรื้อรัง CKD ระยะ ๑, ๒, ๓

กรกฎาคม ๒๕๖๕ - มกราคม ๒๕๖๖ ช่วงดำเนินงานตามกระบวนการ

ขั้นตอนที่ ๙ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่าย

- ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนและเยี่ยมเสริมพลังเครือข่าย HLO
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีม สหวิชาชีพในสถานีนามัยเกี่ยวกับการแนวทางการดำเนินงานดูแลพฤติกรรม ผู้ป่วย CKD

ขั้นตอนที่ ๑๐ ดำเนินงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปรับปรุง

ปัญหา : กลุ่มผู้ป่วยเป็นผู้สูงอายุ และผู้ป่วย CKD เคยชินกับการตักกรด/ น้ำพริก/น้ำปลาร้า

การแก้ปัญหา : ให้คน V shape แนะนำการปรับพฤติกรรมการกินโดยใช้วิธี “ตะแคงแคร์รูส” ซึ่งยังคงได้รสชาติเหมือนเดิม เดิมเนื้อปลา หมูสับหรือเติมน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณในน้ำพริก/น้ำปลาร้า

ขั้นตอนที่ ๑๑ ประเมินการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

- บุคลากรในองค์กรเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการดำเนินงาน HLO
- กลุ่มผู้ป่วย CKD ๓๐ คน ที่เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลตนเอง
- กลุ่มผู้ป่วยCKD อาการดีขึ้นหรือคงเดิม หลัง ๖ เดือน
- เครือข่าย อสม.มีการสนับสนุนการดำเนินงาน HLO เพื่อพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่๑๒ ถอดบทเรียนสรุปการประเมินผล

- กลุ่มเป้าหมายผู้ป่วย CKD ระยะ ๑, ๒, ๓
- มีค่า eGFR ลดลง ๔ คน ๑๓.๓%
- มีค่า eGFR ดีขึ้น ๒๔ คน ๘๐%
- มีค่า eGFR คงเดิม ๒ คน ๖.๗%

ขั้นตอนที่๑๓ ดำเนินการร่วมกันเพื่อแก้ไขปรับปรุง “PDCA”

- ให้ความรู้ในกลุ่มโรคเรื้อรังคลินิก NCD
- จัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมความรู้ อสม. ทุกเดือน
- จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ในการดูแลตนเองโดยบุคคลต้นแบบ และ
- อสม.ที่ได้รับการอบรมในหมู่บ้านเดือนละ ๑ ครั้ง
- ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทุก ๖ เดือน
- สรุปผลการดำเนินงาน

๓. รพ.สต.บ้านบุงเข้ โดยนางรุ่งรัตน์ ทวีวงศ์ ผอ.รพ.สต.บ้านบุงเข้
บรรยาย “HLO/HLC Bungkae Team ๒๐๒๓”

บริบทและสถานการณ์ในพื้นที่

รพ.สต.บุงเข้ รับผิดชอบ ๔ หมู่บ้าน ประชากรทั้งสิ้น ๑,๘๒๒ คน HLC คือ หมู่ที่ ๔ บ้านเนินหินแร่
ทุกหมู่บ้านดำเนินงานหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ คือ โรคความดันโลหิตสูง
โรคเบาหวาน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นในการสื่อสารจึงแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่สามารถ
ใช้สมาร์โฟนได้ และกลุ่มไม่สามารถใช้สมาร์โฟนได้ แต่อ่านออกและเขียนได้

ทุนทางสังคม/ทุนมนุษย์

- พระฉลอง ใจประเสริฐ	บุคคลต้นแบบเลิกเหล้า บุหรี่
- นายประวิทย์ สว่างเวียง	บุคคลต้นแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ ออกกำลังกาย
- นางผ่องศรี บุญจันทร์	บุคคลต้นแบบการสื่อสารตามอัตลักษณ์ไทยพวน
- นางสาวองค์ โกศลจิตร	บุคคลต้นแบบปลูกผักปลอดสารพิษ
- นางนฤมล อุดมพงษ์	บุคคลต้นแบบปรับปรุงสูตรอาหารพื้นถิ่น
- นางเบญจา สัตย์ส่วย	บุคคลต้นแบบการปั่นจักรยาน

ทิศทางการทำงานร่วมกัน

๑. ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม
๒. ทิศทางด้านสุขภาพ
๓. พลังให้ตนเอง ครอบครัว ชุมชน
๔. ความรอบรู้ด้านสุขภาพ

กลไกการทำงานร่วมกัน

๑. กำหนดนโยบายในการดูแลสุขภาพร่วมกันในชุมชน
๒. ค้นหาศักยภาพ ทูตทางมนุษย์ อัตลักษณ์ของชุมชน
๓. การเข้าถึงบริการ การจัดการสื่อในชุมชน และการเข้าถึงสื่อได้ง่าย
๔. เน้นความต้องการของชุมชนและการตอบสนองที่ตรงจุด

Key Message

“กินอาหารหวาน มัน เค็ม ธงโภชนาการ อาหารแลกเปลี่ยนเข้าใจยาก และช่องว่างระหว่างวัย ทำให้การสื่อสารทางเดียวไม่ครอบคลุมกลุ่มวัย”

การวางแผนพัฒนาต่อเนื่อง

๑. พัฒนาศักยภาพทีมพี่เลี้ยง ครู ก ให้มีทักษะการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ
๒. เพิ่มคน V-Shape
๓. ดำเนินการสร้างความรู้ด้านสุขภาพครอบคลุมทุกพื้นที่
๔. ประสานหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่สนับสนุนการสร้างความรู้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๔. ประสาน ขับเคลื่อน บุคคลต้นแบบ/สื่อที่เข้าใจง่าย ครอบครัว ชุมชน สังคม เข้าใจ รอบรู้ สามารถบอกต่อได้
- รพ.สต.บ้านเขานางบัวและชมรมผู้สูงอายุบ้านเขานางบัว โดยนายนิพนธ์ ปรีดีเปรม เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชำนาญงาน บรรยาย “การดำเนินงานตามหลักการองค์การรอบรู้ HLO และการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ ชูชุมชน”

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

๑. เพื่อตอบสนอง ต่อนโยบายภาครัฐ กระทรวงสาธารณสุข ศูนย์เขตและสสจ.นย.

๒. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในด้านต่างๆอย่างถูกต้อง สามารถนำมาใช้ประโยชน์กับตนเองและสามารถบอกต่อได้และสามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพเบื้องต้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน HLO/HL

๑. ประชุมชี้แจงสมาชิกในองค์กร เจ้าหน้าที่ รพ.สต. อสม. และชมรมผู้สูงอายุ
๒. แต่งตั้งคณะทำงาน เขานางบัว Team
๓. จัดทำนโยบายองค์กร สร้างวิสัยทัศน์ HLO พันธกิจของหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบาย
๔. ต้นทุนองค์กร ชมรมผู้สูงอายุ ชมรม อสม. ๖ หมู่บ้าน วัด ๗ แห่ง และโรงเรียน ๒ แห่ง

รูปแบบกิจกรรม

๑. จัดอบรมสร้างความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อในผู้สูงอายุ จำนวน ๕๐ คน
๒. จัดอบรมสร้างความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ในกลุ่มผู้สูงอายุ และอสม. จำนวน ๑๐๐ คน
๓. จัดอบรมเรื่องความรู้ด้านสุขภาพ เรื่องพิษภัยจากสารเคมีทางการเกษตรและการตรวจเลือดหาสารพิษตกค้างในเลือด ของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเสี่ยง หรือใช้สารเคมีทางการเกษตรและประเมิน ส่งต่อรักษา จำนวน ๑๐๐ คน

๕. ชมรมผู้สูงอายุบ้านคลองเหมือง
นำเสนอ “ผลการดำเนินงานสร้างความรอบรู้ฯ ในชมรมผู้สูงอายุ”
กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ

๑. ให้ความรู้ด้านสุขภาพ

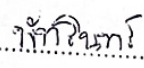
- การดูแลสุขภาพตนเอง เช่นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดสมอง
- โรคตามฤดูกาล เช่น โควิด-๑๙ /อีโอสโตรก/ไข้หวัดใหญ่
- อาหาร
- การออกกำลังกาย
- การดูแลสุขภาพช่องปาก การตรวจสุขภาพช่องปาก
- การจัดสิ่งแวดล้อม

๒. กิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ

- การเรียนการสอนตามหลักสูตรที่จัดขึ้น เช่น ความรู้ด้านกฎหมายจราจร
- การทำบัญชีครัวเรือน
- การทำสมุนไพรประคบ

๓. มีแกนนำอบรม”การรู้เท่าทันสื่อ”

๖. พิธีมอบรางวัล HLO of the year ระดับจังหวัด ให้กับหน่วยงานต้นแบบที่นำเสนอผลงานข้างต้น
ปิดการประชุม เวลา ๑๖.๓๐ น.

ลงชื่อ..........ผู้สรุปรายงานการประชุม
(นางสาวพัทรินทร์ นิพพาน)
นักวิชาการสาธารณสุข

ลงชื่อ..........ผู้ตรวจสอบรายงานการประชุม
(นายสมบัติ พรหมณี)
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ